

קול קורא להגשת הצעות למאמרים לכרך ט' של כתב העת "משפט, חברה ותרבות"

חוקה ופרוצדורה בעריכת אלון קלמנט ויניב רוזנאי

מערכת כתב העת **משפט, חברה ותרבות** מודיעה על כוונתה להוציא לאור כרך המוקדש לנושא חוקה ופרוצדורה, ומזמינה מחברים. ות להציע הצעות למאמרים שיתפרסמו בכרך.

1. על הכרך:

התרחשויות השנה האחרונה הביאו לעניין רחב בשאלות חוקתיות הנוגעות, בין היתר, להסדרת הליך החקיקה; ליחס בין הרשות השופטת לרשות המחוקקת וליכולת של כל אחת מהן לבטל את הכרעותיה של האחרת; לתוכנה של חוקה, לנושאים שראוי שיכללו בה ולאופן שבו ראוי שתתקבל; ולדוקטרינות השונות המסדירות פיקוח של בתי המשפט על רשויות המינהל ועל הרשות המבצעת, וקובעות את גבולותיו של הפיקוח הזה. עם זאת, נדמה שמקומה של הפרוצדורה בדיון הציבורי והאקדמי החוקתי נותר מוגבל.

כרך מח"ת יבחן את קשרי הגומלין בין פרוצדורה לחוקה – מהו מעמדה החוקתי של הפרוצדורה, מהי הפרוצדורה שצריכה להנחות את בית המשפט בהכרעות חוקתיות, ומהו ההליך הראוי ליצירתן של נורמות חוקתיות.

בצד האחד, יבחן מעמדן החוקתי של זכויות פרוצדורליות – לרבות הזכויות לגישה לבית המשפט, להליך הוגן, לטיעון, לייצוג, להנמקה, ולערעור. למרות ההכרה בזכויות אלה בפסיקת בית המשפט העליון, הן לא קיבלו מעמד חוקתי פורמלי. יתרה מכך, פרקטיקות שונות בהליך המשפטי עלולות לפגוע למעשה בזכויות אלה, תוך שהן נותרות 'מתחת לרדאר', ללא ביקורת או בחינה של האיזונים הראויים שצריכים להתבצע. פרקטיקות אלה כוללות את הפרטתו של ההליך המשפטי בדרך של מיקור חוץ לבוררות וגישור, לחץ לפשרה, דיונים מחוץ לפרוטוקול, עקיפת זכויות פרוצדורליות וקיצוץ, הפחתת משקלם של כללי קבילות ראיות, ועוד. לבסוף, המעבר לשימוש באלגוריתמים ובינה מלאכותית בהליך המשפטי ובהליכים אלטרנטיביים לפתרון סכסוכים, מעלים סימני שאלה באשר לאופן שהליכים אלה משמרים את הזכויות הפרוצדורליות הבסיסיות.

בצד האחר, יבחנו הפרוצדורות הנוהגות בדיונים שמעלים שאלות חוקתיות ומינהליות, הן בבתי המשפט המינהליים והאזרחיים והן בבג"צ. ייבדקו שאלות הנוגעות לכלים הפרוצדורליים והראייתיים שעומדים לרשות בית המשפט העליון כאשר הוא שוקל סוגיות חוקתיות, לרבות שאלות הנוגעות לזכות העמידה והזכות לפתוח בהליך חוקתי ומינהלי; לדרישות המקדמיות לפתיחה בהליך כזה; לאפשרויות להצגת ראיות – סטטיסטיות ואחרות, לקבלת חוות דעת מומחים, לצירוף צדדים, ולפיקוח על פשרות; לאופן שבו הייצוג בהליך בבית המשפט משקף את מגוון הדעות והאינטרסים בשאלות אלה, ונותן להן את משקלן הראוי, לרבות באמצעות קבלת עמדות ידיד בית משפט; להרכבת המותב הדין בשאלות החוקתיות ולקשר בינו לבין מגוון הגישות בבית המשפט; לגודל ההרכב ולרוב הדרוש בו לשם הכרעות חוקתיות; לסעדים שיכולים להינתן בהליך החוקתי ולאכיפתם; ולהשלכות ההכרעה השיפוטית בשאלות חוקתיות כיוצרות השתק וסופיות כלפי מי שלא היו צד להליך. על יסוד הדיון בסוגיות אלה יבחן גם הקשר בין המסגרת הדיונית לביקורת חוקתית ובין תוכן הביקורת החוקתית, כחלק מהקשר הרחב יותר בין פרוצדורה למהות.

לצד שאלות אלו, הנוגעות להליך השיפוטי, ייבחנו גם שאלות הנוגעות להליך החקיקה של נורמות חוקתיות – מהי הפרוצדורה הראויה בהליך חקיקת חוקי יסוד? מהו ההליך המתאים לקידום שינויים חוקתיים במסלולי החקיקה הקיימים ואילו שינויים נדרשים בו? וכיצד יש לעצב הליכים למנגנונים חוץ-פרלמנטריים ליצירת נורמות חוקתיות, דוגמת משאל עם או אסיפות מכוננות או אסיפות אזרחים?

2. הנחיות למחברים.ות:

חוקרים.ות המבקשים.ות לתרום לכרך מתבקשים להגיש עד ליום **01.03.2024** תקציר של עד 500 מילים לרכזת המערכת, גב' נירית פטרמן, בדוא"ל lawsocul@tauex.tau.ac.il עם העתק לעורכי הכרך, פרופ' אלון קלמנט (klement@tauex.tau.ac.il), ופרופ' יניב רוזנאי (yaniv.roznai@runi.ac.il). המאמר המתוכנן אמור להיות מקורי ומחדש, ולהתאים לנושא הכרך כמתואר לעיל. מבין ההצעות שיוגשו, יוזמנו חלק מהמזיעים.ות לכתוב מאמר מלא. מגישי.ות הצעות שייבחרו יתבקשו להגיש את המאמר המלא לצורך שיפוט אקדמי עד ליום **01.09.2024** בפורמט Word בלבד ובדוא"ל בלבד. אורכו של המאמר לא יעלה על 10,000 מילים (כולל הערות שוליים).

המאמר יכתב בפורמט משפטי, כלומר, ההפניות והאזכורים במאמר יופיעו כהערות שוליים בתחתית כל עמוד ויהיו תואמים לכללי האזכור האחיד בכתיבה משפטית (כללים אלו מופיעים בכתובת הבאה <https://www.tau.ac.il/law/IZKUR3/izkur2021.html-2.htm>). הכרך מתוכנן לצאת לאור בתחילת שנת 2026. בכל שאלה ובקשה ניתן לפנות לעורכים.

בתחילת 2025 יתקיים כנס באוניברסיטת תל-אביב שבו יציגו הכותבים את מאמריהם.

3. על כתב העת "משפט, חברה ותרבות"

כתב העת **משפט, חברה ותרבות** מהווה במה ייחודית למחקרים אקדמיים בין-תחומיים, העוסקים בבחינת הקשר שבין המשפט לבין תחומי דעת אחרים. כתב העת מבקש להציג בפני קוראיו מגמות מחקר עכשוויות, והוא מהווה במה לבחינתן של מגמות אלה. כרכי כתב העת יוצאים לאור אחת לשנה, וכל אחד מהם מוקדש לנושא מוגדר. כתב העת נערך ויוצא לאור בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב. העורך הראשי של כתב העת הוא פרופ' אסף חמדני מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב. לכל אחד מכרכי כתב העת מתמנים עורכים שמומחיותם היא בתחום שהכרך עוסק בו, ולידם פועלת מערכת המורכבת מתלמידים מצטיינים של הפקולטה למשפטים. כל המאמרים עוברים שיפוט אקדמי.

עד כה התפרסמו במסגרת **משפט, חברה ותרבות** הכרכים הבאים: "טכנולוגיות של צדק: משפט, מדע וחברה" (עורך: שי לביא); "משפטים על אהבה" (עורכות: ארנה בן-נפתלי וחנה נוה); "שקט מדברים: התרבות המשפטית של חופש הביטוי בישראל" (עורך: מיכאל בירנהק); "העצמה במשפט" (עורכים מימי אייזנשטדט וגיא מונדלק); "קהילות מגודרות" (עורך: אמנון להבי); "האם המשפט חשוב?" (עורכות: דפנה הקר ונטע זיו); "רשת משפטית: משפט וטכנולוגיות מידע" (עורכים: ניבה אלקין-קורן ומיכאל בירנהק); "זהות יהודית" (עורכים אשר מעוז ואביעד הכהן); "פרוצדורות" (עורכים: טלי פישר ויששכר רוזן-צבי) "מסדירים רגולציה: משפט ומדיניות" (עורכים: ישי בלנק, דוד לוי-פאור ורועי קרייטנר); "משפט, מיעוט וסכסוך לאומי" (עורכים ראיף זריק ואילן סבן); "לחם חוק:

הפקולטה למשפטים
ע"ש בוכמן
אוניברסיטת תל אביב

משפט, חברה ותרבות
כתב עת בהוצאת הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן
פרופ' אסף חמדני, עורך ראשי

עיונים במשפט ואוכל" (עורכים אייל גרוס ויופי תירוש); "משפט צדק? ההליך הפלילי בישראל – כשלים ואתגרים" (עורך אלון הראל); "המשפט והחרדים בישראל" (עורכים יורם מרגליות וחיים זיכרמן); "מן הפרט אל כלל: פרטיות וחברת המעקב (עורך מיכאל בירנהק); "משפט ורגשות" (עורכים אורית רוזין ויורם שחר), ו"משפט ומשטרה" (עורכות נעמי לבנקרון ותמר קריכלי-כץ); משפט כלכלה ומוסדות בישראל (עורכים רון חריס ודרור גולדברג); סחר בבני אדם (עורכות פרופ' הילה שמיר, מעיין נייזנה וחני בן ישראל). בקרוב יראו אור כרכים נוספים: המשפט והמעבר החומרי (עורכות פרופ' ליאורה בילסקי וד"ר ענת רוזנברג), ומשפט ובינה מלאכותית (עורכות ניבה אלקין-קורן וד"ר מעיין פרל).